

נה: אבילות קודם מיתה

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת מועד קטן פרק ג ה"ה

ר' יעקב בר אחא בשם ר' זעירה שמע לה מן הדא [ויקרא ח לה] ופתח אהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת משכן ה' כשם ששימר הקדוש ברוך הוא על עולמו שבעה [דף טו עמוד א] כך אתם שמרו על אחיכם שבעה. ומניין ששימר הקב"ה על עולמו שבעה [בראשית ז י] ויהי לשבעת הימים ומי המכול היו על הארץ. ומתאבלין קודם שימות המת. אלא בשר ודם שאינו יודע מה עתיד להיות אינו מתאבל עד שימות המת אבל הקב"ה שהוא יודע מה עתיד להיות שימר על עולמו תחילה אית דבעי מימר אלו שבעה ימי אבלו של מתושלח הצדיק.

שבעה, ואיכא דגמר ליה התם מדכת' גבי מרים אל נא תהי כמת, מה הסגר ז' אף אבלות שעל המת ז'⁸⁵¹.

מה חג ז'. דאפי' סוכות אינו אלא ז' דשמיני רגל בפני עצמו הוא⁸⁵².

ואימא עצרת דחד יומא. ומיניה איכא למיגמר דהא קיימי לן תפסת מועט תפי'⁸⁵³.

ההוא מיבעי ליה כו'. דודאי חגיכם משמ' בין פסח בין שבועות וסוכות, ושמועה רחוקה הוא דאקשי' לעצרת (דרי') דקיימי' לן דיש חלוק בין שמועה קרובה לרחוקה, אי' למימ' דקרובה מקשי' לפסח ולסוכות והרחוקה לעצרת.

שמוע' קרובה נוהגת ז' ול'. שמונה ז' ול' אחריה כמו אחר יום קבורה.

הלכה כדברי המחמירין המרובין. ה"ה דהוה מצי למימר איפכא דאם יחיד מחמיר ורבים מקילין דהלכה כדברי הרבי' המקילין, אלא לרבותא דהכא נקטה⁸⁵⁴ כי⁸⁵⁵, דאע"ג דהכא יחיד מקל הלכה כמותו.

בד"א בה' מיתי מצוה. בנו ובתו ואחיו ואחותו ואשתו קרי ה' מיתי מצוה,

שהוא יום שביעי, אע"פ שאינו ערב הרגל.

וכל אבל ביום שביעי שלו שחל להיות בחול גמור שאינו לא ערב הרגל ולא ערב שבת מכיון שנהג אבלותו בשחרית מקצת היום ועמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה בו ביום, דהא אוקי' להא דרב עמרם אמ' רב דאמ' אבל מכיון שעמדו מנחמין מאצלו מותר ברחיצה מיד כאבא שאול דא' מקצת היום ככולו, וקיימי' לן כותיה.

אקילעא דר' יצחק. בית כניסת ביתו.

מנין לאבלות שהוא שבעה. בירוש'⁸⁴⁷ איכא דמוכח ליה מהא דכת' ויעש לאביו אבל שבעת ימים, ופרי' וכי למדין מקמי תורה⁸⁴⁸, כלומ' אין למדין מקודם הדבר⁸⁴⁹, ואי' דגמר ליה מהא דכת' גבי מלואים ופתח אהל מועד תשבו שב' ימים, ובעי למי' שהיו אבלים על נדב ואביהוא שהיו עתידים, ואי' דגמר ליה מדכת'⁸⁵⁰ כי לימים עוד שבעה אנכי ממטיר על הא' ודריש שהיו מתאבלים אותן ז' ימים על בני דורם שהיו [עתידים] למות במבול, ופריך עד כאן צריך להתאבל על שלא ימות המת, ומשני הק' יודע מה שעתיד להיות מה שאין כן בהדיוט, ואיכא דמוקי' לקרא באבלו של מתושלח, ואמ' רחמנא

שבעה אף ימי הסגר שבעה, ועיין קרבן העדה שגורס כגורסת רבינו וכן הביא בתורתן של ראשונים בשם ילקוט שמעוני. וכ"ה בב"ר פרשה ק'. (852) כ"ה בירושלמי בפרקין ה"ה והובא בתוס' כאן ועיין בר"ח (כ"ד ב') דבכלל פז"ר קש"ב הוא דשמ"ע הוה רגל בפ"ע לענין אבלות. (853) ר"ה ד' ב' וכ"כ הריטב"א כאן. (854) כ"כ התוס' כאן. (855) תיבת "כ"י" איז

(847) בפירקין היה והובא בתוס' כאן. (848) לפנינו "ולמדין דבר קודם למ"ת". (849) = "הדבור". (850) לפנינו אין זה ילפותא אחרת אלא אילפותא דמלואים קאי, והכי איתא התם ר"י ב"א בשם ר"ז שמע לה מן הדא ופתח אהל מועד וכו' כשם ששימר הקב"ה על עולמו שבעה כך אתם שמרו על אחיכם שבעה ומניו ששימר הקב"ה כו' ויהי לשבעת

הנכ ולפי' ה"ל ח"כ דמה דהוי נגד דרך הטבע אין להתפלל על הנכ, אבל בהרשון הוא יבשה לכו נקיס דהוי כגין נכ רמוכה לתלמינו ויוד חרובינו זה אדרגא חרובה הוי שלא בדרך הטבע כו"ס העבד נקדח ע' נה דאדרגא מוגבלת חרשע בהלדיק הוי שלא בדרך הטבע ומחשבו נכ והלמה הוי בדרך הטבע רק האחדס קודם להיפוך יי"ט, אכס כיה וותי' להתפלל והארכבו זיה בדרכוס וז"ל היג צה"ל דהוי הקטנה שלא בדרך הטבע ויהר לקנוון על הנכ ולכך הוי ק"ס דלמלא לא הוי כאן טוב חרס בין דלא טביח הוי כ"ל, ואם הוי דלמלא יבשה לו נכ רק לכ' דלה אין לקנוון על ק"ס ועל הנכ, וויס הוי בלכתחלה כו"ס הפיקוס צ"ל צר כ"ס, אבל דביעוד בהעבד ויהר ונטעם הנכ, וכן כנפל ננוי יס לקנוון על טעוים הנ"ל וצפרטי כיון דהצטרבי יוסק עלונו כהצ כ"ל דאין לו רחיה רק דבתע דהוננה בן וחי' רחיה ונווקוס לתקוס לבן נראה דהכונן כו"ס, וצטרטן טבויה נראה דנוכס ד' וי"ת וחרשע פינית הציה נקרא ש"נוס ל' פתיס ונכס ל' עס הציה טהונת צו כנפל ז"ל מן להאריך דברי ידיו וכו' :

סימן קצט.

הרשב"א סו"ה טיבל הוביר נ"י אבד"ק ניוטוב.

דבא ע"ד שאלתו אם לשפך וי"ס ופני נפל שנות בשעת אף דבהשפחה ונטיף דרקא ויקל שלא לשפך הוים בשעת הוי צספר צרבי יוסק מחנור וכו', הנה י"ב דבגוף הדין אפילו צונת גדול אבו וזרין כדעת הנטיף דרקא והוצא צרו"ס ואין לגצז ציה הוונתה דלא ונצפיה להטעם להודיע ט"ס עס ונת ר' ודאי אין ש"ך בשעת דאין צי חווצ קצורה ולא ציטוב ונלחמה וגם אדרגא רחוי לונטי הנדר ולא לאפ"י לנרא בשעת אף גס להטעם סכנה ר"ל י"ס לונר דכות שנת ונגן דהוי אין לשפך וי"ס ופני ונלח ופיה דזומר ונחה לא י"ב דצר רע ונכ"ס שונר טצ"ה וזריכין הוים לכפר שנת דהוונתה ונגין ולכך צו"ט י"ס לשפך הוים דבשנת נקדלו בן שונרי שנת ט"ס שונר אה ז"ס השנת לקדשו וכוון דהטעם שונרי שנת הוי שונר ונחה לא י"ב דצר רע אבל צירם לא נקרא שונרי ר"י ולכך צו"ט י"ס לשפך הוים וכויו שהוכחו דהצרי המרדכי ה"פ ק' תנ"ל, וגם נראה דבשנת אין דהין אפי' בן הער"ה המור כמו צדול לכך כדו להקל ציה, א"ס גס צדול כצר כהצרי בהשפחה אחת דכנפל אין לשפך הוים ככל יבצר בהוצ ט"ס ונלחא צטעונא אף טורה הול להפס אחריו אף הטבל כיון בן דלא ונצפיה לטעם לפירסם דהצר ודאי אין חווצ כנפל לא ונצפיה להקצוים דחי' חייצ בקצורה והארכתי ציה צפיה ציקוס ארר צרוצרי לכו"ס בהשפחה אף גס אם חייצ בקצורה ע"פ כחייצ כל הטיד כנפל ונונלחמה לכונו ודאי אין צי חווצ רק אפי' גס לטעם סכנה נראה דכנפל שלא ככו לו דהיו חייצ ונת ט"י ונח"ו רק הול כמות ונצטן אנו דהרי כאן אונרין צו"ס' שנת פיר"ה דוניה דמהלכין מו"ס' אם נפל אין מונח צצר כנפל הול א"כ חווצ דצחיו הול כונת וז"ל חייצ חייצ ונלחך הונת יח"כ הוי ק"ס דלמלא הוי חייצ צן קיינא וז"ל דהוי צן קיינא דלמלא טעם טעמי רק כדו לפירסם וק"ס ונהי אף צרשט סכנה וצפרטי דהככנה גיפו חווצ כולות רק ע"ד הונוטוט אף אם הוי טרוח צו סכניו הרי י"ס לונר דצטל צוים רק דכיווס להך דעיה דכנפנה לא ונהי ציטוב וס' זה חייצ ויקכס לכך הוי כאן כונה ספיקו לקולא ונהירנא דצנוקוס ארר כיהצנו עוד טעוים להקל כנפל לכך כנפל אל יוונר ככל לשפך הוים יבשנת אפי' צונת גדול לא ישפך ונונחה לשונע דצרי חוונת ושוונר ונחה לא י"ב דצר כנפ"ה כהצרי ידיו וכו' :

סימן ר.

הלכות שחחות, אפי' ש"ס ספיקו ב"ה.

עיינ צסך עס כהצנו צק"ל ל"ט דאם אנורו לו ונת וקרב וז"ל חנורו לא ונת וז"ל ונת לא י"א ויודי קריעה, והנה ורין העצמה לא צירם כאן ונת דהוי א"ס חנורו לו ונת י"הג ז"י"ן ונת אצילות וז"ל טובע שלא ונת ע"ד הנח, ובהנה ונת א"ס חייצ נכהנו וני אצילות או לא, ולכאירה לולי דונקתפי"א הייתי חנוור דכבר י"א די אצילות וחי' חייצ עוד להתחלל דוקא לקרוע חייצ שנית הדין קריעה לירוד ודין אצילות לירוד דקריעה לירוד לכות בשנת חוונת הווקא ילכך קודם ויתהר ליבא שנת חוונת ונוונר דינה שהול קצר ככבר ונת ויהי לו שנת חוונת זה הוי צטעוט טחחות לא ונת ולוונר נהי דכונה צטעויה הוי סוף קוף ונוי"ה כצר קרע ז"ל דקריעה בשנת חוונת צעין ולא ונהי קריעה קודם אבל אצילות ח' נהג ונקודס אצילות חיי ונהי

ורחיה לדבריו מו"ס צילקוט פ' שמיני צפיקו ונפתח חלל ונועד וכו' חנוור להס שונרי ז"י"ן וניו אצילות עד שלא יגע צכס ז"ס"ה שונר ונחה לא י"ב דצר רע ושוונרתם חת ושוונרת א"ס שכן שונר הקצ"ה וניו אצילות עד שלא הציה הנוצול, והוי אהרן וצניו שונרים ונה ידעו על וני משונרים וכו' וז"ל, ונוכח וזה דאצילות ש"ך קודם ויתהר אבל קריעה כחוור להס ח"כ וצגדיכס לא תפרונו מוכח דקריעה קודם ויתהר לא ש"ך לכך כיון דלא קרע קודם הולכך כומר שחצ"כ לא תפרונו אבל אצילות שכבר קצלו וניו אצילות ושמוו כצר לא הולכך להס שלא יתאצלו כיון שכבר נכהנו זה מוכבר וכן אונת דאם הוי אצל אחר טוהר אצילות קודם הויתה ש"דש טעדין לא ונת שהולה ונהג אצילות זה ודאי לא ונהי דאין זה אצילות דצטלמלא כהארן שאלויר לו ופיו י"ט"ס בן והיה זה לוד"ל צעיוו, וכן הקצ"ה עלונו שכנעצו בל הנוצול והיה זה צרוו לו לכך גוורו ונתחצלו ונוט, אבל כדאם קיס לו חולה כיון דהול חיוו יודע אם יונת וצבל טעם ונהי לו שיהי ח"כ לא גנר צצלו אצילות להתחלל ונוט כי ונהנחם הול חולי ח' יחיה ולכך לא ונהי, אבל אם טעה יקצר שונת ח"כ גנר אצילות ונתחלל ונוט אף שח"כ נודע שלא ונת צטעוט אצילות רק ונהה ונה ונחי אצילות שקודם ויתהר דביעוד, וכטין שכתצו הפוקוס וצמג"ל ק' קצ"ו צסס תשו' וי"ב דלא גרע דביעוד לימוד ונכתחלה לרצ"ס כן ה"ל לא גרע דביעוד לכל אבל ונכתחלה לאהרן וכוון דהתס ונהי אפי' ככהלה ונהי צשאר יחוד דביעוד, ואף דאין למדין הכנה ופיו ונדרש נראה דצצנות דרצנן נראה להקל, צפרטי עס בקריעה הוי ק"ד ד"ל די קריעה רק דקיי"ל דלא ונחי דקריעה צטעוט חוונת צעין וצאצילות נראה להקל ציה כנפ"ה"ד להלכה ולא לונעשה כי אין תלמיד כונוי ונכריע :

סימן רא.

לפי' ש"ס א ספיקו ד'.

לבאר הדין צמקוונות טוהג הנוצרה צו"ס' שאין ונייין לקצור שונת עד אחר ונ"ה שנות ויוס ויתהר ונה דיין של החונקין צונן הוול עד הקצורה:

תשובה הנה כתצו הפיקוס והיצל צ"ע' ק' שו"ל ק"ף ד' צונו שנות צתפיקה ולא ויהן לקצורה אין חניטת חלה עליהס י"ל אצילות כיון שלא כתיישאו ונקצרו וכו', וכהצו עס הס"ך צסס הרנוצ"ן דאם הול ונהונת כהלה או חויה עציחא דצטעוט וכל גניהס אצילות ניד, ונפ"ו הוי כראה דהכל נמי ון חניטת פטור אבל אצילות יתחייצו כיון דהוי וניונת גזרות הונלך ולא וניונת ונונין וצפרטי אם י"ס ציה חויה כהלה הפירס זה ודאי חלה עליהס אצילות ניד, אף כי דייקין לא כיהל דצ"ע' מיידי דלא יתן לקצורה ככל צטוט טעם ולכך לא ש"ך ציה חניטת ונונילא חייצ דלא עציחא דצטעוט חייצ אצילות, אבל צגרון דיון דידוע הול דאחר שני ויוס יקצורו כיון דידוע הול שיהי נקצר צונן הול הוי כילו כיוס ארוך ולא יתן שיעור לאחניטת ונתי י"ס נקצר רק עד ונגן הקצורה י"ה חונק, ובהנה צנוקוס סה"ה חונכה ש"ס יצורה וניוחדת לכך ואף כלה יקצורו עכ"פ ונעשרין אנוט וטשאלין אורו לצ"ק וס' ונוטח עד קצורה אין להס דין חניטת כו"ס' צ"ע' קפיק' ג' ונקוס ש"ס להס כהפין ונויחידס וכו' והיינו אף דשס מוכר רק צצר ויין וי"ג הול כרצותא ונה דמוהר צצטר ויין ונ"ס דחייצ צבל הוונות, ונגוד כיון דוונתר צצטר ויין ונוכח דחי' ונוטל גליו לקצרו ולא ש"ך ציה ופני כצידו ע"ל ונת ח"כ עכ"פ וונתר להחניר על עלונו סהרי צק"ף א' עס הציה שני דבות אם רשאי להחניר כל עלונו, והה תל"י צצטי הטעוים דאם ופני עוקק צונוטה פטור ון הוונות כשלי, להחניר וחס ופני כבורו ע"ל ונת אקיר להחניר על עלונו, וח"כ אם ונקרוהו לכהפ"ס כיון דוונתר צצטר ויין דלא ש"ך כצודו ע"ל ונה, ח"כ ודאי דרש"י להחניר על עלונו צשאר כל הוונות לצטותן, ונה מו"ס דכצודו ע"ל ונת ליבא ושיקף צוניה פטור ון הוונות טוב רש"י עכ"פ להחניר על עלונו, לכך חייצ צבל חוונות ואפי' צתפילין נראה דחייצ דהרי יקיר פטור מהפילין היי ונכה אצילות ונה עדיין לא חל גליו אצילות ויייב אף להגיה הפילין כיון דהאצילות לא רל עד הקצורה כיון שהול כחירו הטיד כו"ס' הס"ך צק"ו שו"ל וק"ו טע"ה, יתן אונת דדחיתי צטיר ק"ו שו"ל שכתצו ונה לטוטו וכהנ הוונתן וכו' ואקיר בהנחת תפילין ואקיר בשאלת גליה, והנה לכאירה אין הצנה ונ"ס יאקור בהנחת תפילין הול פטור ונכל הוונות, ונה אר"ס תפילין דנקט, ויהי נראה דהרצ"ן ק"ל כדעת הפוקוס דאם רוחה להחניר על עלונו רשאי, ולכך כהצו דתפילין לחקור

שולחן ערוך יורה דעה הלכות קריעה סימן שמ סכ"ו

אמרו לו: מת אביו, וקרע ונהג קצת ימי אבלות, ואח"כ אמרו לו: לא מת, והפסיק, וחזרו ואמרו לו: <יד> בפעם כז' } הראשון מת, כמו שאמרו הראשונים, לט יצא מ ידי קריעה.

ש"ך יורה דעה סימן שמ ס"ק ל"ט

אבל אמרו לו מת וקרע ולא מת ואח"כ מת לא יצא ידי קריעה, רמב"ן בסת"ה ומביאו הטור:

תמים דעים סימן קכח

כתב הרב רבינו אברהם אב בית דין ז"ל שאילו רבנן על גברא דהויין ליה תרתי אחוותא ושמע דשכיב' שרה אחתיה ונקט שבעה אבלותא עליה ז' לסוף שמע דלא שרה שכיבא אלא מרים אחתיה אחרינייתא מי מחייב למנקט אבלותא מן רישא(ה) ולא נפיק במאי דנפק דשקרא שמע והא מלתא מההיא דלעיל במס' נדר' (דף פז ע"א) דאמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך נמצא בנו:

תלמוד בבלי מסכת נדרים דף פז עמוד א

והא גבי קרעים דכתיב על על, דכתיב: אעל שאול ועל יהונתן בנו, ותניא: אמרו לו מת אביו וקרע, ואחר כך נמצא בנו - יצא ידי קריעה! אמרי, לא קשיא: הא בסתם, והא במפרש; והתניא: אמרו לו מת אביו וקרע, ואחר כך נמצא בנו - לא יצא ידי קריעה, אמרו לו מת לו מת, וכסבור אביו הוא וקרע, ואחר כך נמצא בנו - יצא ידי קריעה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות קריעה סימן שמ סכ"ד

אמרו לו: מת אביו, וקרע, ואח"כ נמצא שהוא בנו, יצא ידי קריעה. <יג> והוא שנודע לו תוך כדי דיבור. ואם לא נודע לו עד אחר כדי דיבור, לא יצא. לז כו' } אבל אם אמרו לו: מת לך מת, וכסבור אביו הוא, וקרע, ואח"כ נמצא שהוא בנו, לח יצא, אפילו לא נודע לו עד אחר כדי דיבור.

שו"ת הרא"ש כלל כז סימן ח

ילמדנו על צלוב שצלבוהו כותים ובאו והודיעו את אחיו שהיה בעיר אחרת ונהג אבלות מיד. ולאחר שלשה ימים הודיעוהו שעומד עדיין בצליבתו עד שיתנו ממון רב והלכו זקני העיר ההיא ופייסוהו במקצת ממון ולא נתפייסו עד שנתיאשו מלקברו, מאימתי חל אבלות משעת שמועה או משעת יאוש, ויש מי שהורה שישלים אבלתו משעת שמועה, ולבי מהסס בדבר כי לא נתיאשו מלקברו עד סוף שלשה ימים. דע כי אבלות קודם קבורה או קודם יאוש לאו אבלות הוא כלל כי לא נתחייב עדיין להתאבל. והוה ליה כשמע על החולה שמת והתחיל להתאבל עליו ואחר כך אמרו לו חי הוה והשתא הוא דמת שצריך עתה להתחיל שבעה ימי אבלות, כן הדבר הזה. נאם אבהר"י =אשר בן הרב רבי יחיאל= זצ"ל.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות אבילות סימן שעה ס"א

רמ"א: היה סבור שנסתם הקבר והתחיל להתאבל, ואחר כך נודע לו שטעה, חוזר ומתחיל האבילות מחדש (תשובת הרא"ש כלל כ"ז).

שו"ת חוט המשולש חלק ג סימן מב

מה שכתב אליו הרה"ג מו"ה יהונתן זצ"ל מוואלין.

בעברי דרך נאוהרדאק בהיותי בבית הרה"ג מו"ה זיסקינד האב"ד דשם סיפר לי שנשאלה שאלה זו לפניו באחד שנתאבל על אחרתו. ואחר גמר האבילות נודע לו שאחרותו זאת שנתאבל עליה קיימת היא. אך אחרותו אחרת מתה. ושאל השואל אם צריך להתאבל אבילות אחרת על אחרותו שנודע לו עתה ממיתתה. ופסק הרב הנ"ל שיחזור ויתאבל וטעמיה בזה שלמד זאת מקריעה. ושם הדין שאם לא ידע על מי קרע שצריך לחזור ולקרוע א"כ ג"כ גבי אבילות אם לא ידע על מי התאבל צריך לחזור ולהתאבל. וגם כיון שצריך לחזור ולקרוע אח"כ ודאי שצריך ג"כ לחזור ולהתאבל דהיכן מצינו קריעה בלא אבילות עכ"ל. ואני אמרתי לו שכל זה טעות ברור בידו. דודאי כיון שמבואר בהדיא בש"ס בפ' ואלו נדרים (דף פ"ז ע"א) שצריך קרא ע"ז בהפרת נדרים ובקריעה וזולת זה לא היה צריך לכיון כלל על איזה קרוב הוא קורע. א"כ באבילות דלא גלי קרא ודאי הדין שכוונה זו דעל איזה אבל הוא מתאבל לא מעלה ולא מוריד כלל. גם ללמוד אבילות מקריעה אין סברא כלל כמבואר להדיא בש"ס מו"ק (דף כ"ו ע"ב) דקאמר שם לענין ספק אבילות. אבילות לחוד וקריעה לחוד. גם מה שאמר היכן מצינו קריעה בלא אבילות ירושלמי מפורש הוא בפ' ואלו מגלחין ה' ה' אמר ר"מ יש קריעה בלי איבול שהרי על אביו ואמו קורע כו' והביאו הרא"ש והנ"י בפ' ואלו מגלחין סי' ק"ג. גם בכל המצות לא מצינו כוונה כזו שיהא צריך לחשוב הסיבה מה שמחייבת אותו המצוה ולדעתו והרי זה דומה למי שיושב בסוכה ביום ב' דחג הסוכות וחושב שהוא יום ג' דסוכות וכן בקרבן הוצרכנו במס' כריתות (דף י"ט ע"ב) קרא לזה להדיא אשר חטא בה פרט למביא קרבן על החלב והוא אכל נותר אבל זולת זה אין זה בכלל כוונת המצוה כש"כ במצות דרבנן שאין צריך כוונה כלל כל זה ברור אצלי:

שו"ת חוט המשולש חלק ג סימן מג

מה שהשיב להרה"ג הנ"ל בזה:

ידידי קבלתי מכתבו מן כ"ו שבט דנא והנהני מבשורת בריאותו לטובה גם כי שם מחשבתו לקבוע לו מקום על כסא ההוראה והמשפט. יהי ה' אתו להשיבו על מי מנוחות התורה ועבודה כחפץ נפשו היקרה: ובדבר אשר התוכח ידידי עם הרב המאוה"ג המפורסם מ' אלכסנדר זיסקינד מנאוורהדק תמהני על כת"ר אשר בחפזו שם את הרב הנ"ל לטועה. לפענ"ד הדין עמו. ראשונה אשר דבר כי מדצריך קרא בהפרת נדרים ובקריעה שצריך לידע דוקא על איזה אדם הוא עושה מכלל דבשאר דברים לא. ישים מר עיניו בש"ס פ' אלו נדרים (דף פ"ז ע"א) ויראה שלא לכך בא הכתוב בקריעה כי עיקר הקרא בא ללמדנו שעל ב' קרובים צריך על כל א' קרע בפ"ע ולא די לו לכתחלה בקרע א'. גם יראה שלשון כל מפרשים הראשונים הרא"ש והר"ן והמפרש הוא רק אם העל דוקא אם לאו. ונראה להדיא דלאו מיתורא קא דרשי שם אלא מפשטות הלשון וכן לשון הגמרא למימרא דיניא אותה דוקא ואי מיתורא מאי קא מיבעי ליה אם דוקא אם לאו דוקא. ע"כ האמת יורה דרכו דלאו מיתורא קא דריש. וא"כ לפ"ז באבילות דלא הוי רק מדרבנן ולא שייך בו קרא זה תלי בסברא. וכיון דחזינן דהסברא הוא לענין קריעה דלא יצא כן גם לענין אבילות. (ואף דלא ילפינן מהדדי היינו לענין ספיקא אבל לא במלתא דתלי' בסברא) ואדרבא יש להוכיח מסוגיא זו דנדרים להיפך סברתו. דהא ע"כ האי אותה לאו מיותר וכן משמע מהר"ן דגם בהפרה אמרינן כן אף דשם לא כ' קרא אותה רק לה. ודאי דרשינן מה מזה. וא"כ מאי פריך מקריעה דלמא שאני התם דכ' על. אלא ע"כ דמסברא פריך זה מזה. א"כ גם מהך סברא יש ללמוד לנו לדין אבילות:

ומה שהביא ראייה מכריתות דצריך קרא לענין כפרה ל"ד לדידן כאוכלא לדנא וכ"ש מה שדימה ליושב בסוכה וטעה ביומא אין כדאי לחלק ביניהם:

אך בעיקרא דהא מלתא תמהני על כת"ר הא מלתא דתלי בסברא הוא דהא כל עיקר האבילות לא הוי רק מדרבנן גם יום ראשון אם הוי דאורייתא או לא הוי דאורייתא רק האנינות עכ"פ יש לו סמך מקרא דאחריתה כיום מר עיקר מרירותא חד יומא. וליום ראשון הוסיפו חכמים עוד ששה בסמך דקרא והפכתי לאבל. א"כ כיון דחזינן דבשמועה קרובה נוהגת אבילות ע"כ ראו רבנן דיש לו המרירות כמו בפניו ממש ולכך הוסיפו עליו עוד ששה. (ובזה מתורץ לי תמיד דעת הרמב"ן שפסק דבשמועה קרובה אסור להניח תפילין אשר האחרונים לא הסכימו לזה ובאמת ברור הוא

דביום השמועה שייך בו ואחריתה כיום מר כמו ביום המיתה ממש. וא"כ מעולל בעפר קרנו ולכך פטור מתפילין) וא"כ לפ"ז הרי אחר שנהג כבר אבילות בטעות ובאו ואמרו לו שאחותו זו חיה. הרי התנחם על הראשונה ואצל אחותו האחרת ששמע עתה שמתה הלא עיקר מרירותא עתה הוא ביום שמעו ושייך בו ואחריתה כיום מר ולשיטת הסוברים דאבילות יום ראשון דאורייתא ודאי דחייב מדאורייתא עתה ביום א' אבילות וא"כ למה מפטר מאבילות שבעה דרבנן ואין לי לדון אותו בסברתו אם לא שיאמר דכיון דכבר הי' לו מרירות מאחותו הראשונה שוב עתה בשמעו מאחותו השניה הוא אצלו אבילות ישנה לא כן ידידי איך שייך לומר כן אשר לאדם כל קרוביו שוה אצלו כמות זה כן מות זה וכיון שא' מת אין נ"מ אצלו כלל מי הוא המת ודאי כל קרוב וקרוב חלוק אצלו באחד המרירות כן. ובהשני ישתנה לפי האדם ומדותיו ושניו. א"כ ודאי אם כבר התנחם על קרוב אחד ונדע לו שקרוב שני מת המרירות נתחדש אצלו:
דברי אליעזר יצחק בהגאון מ' הלל זללה"ה מוולאזין: